

tíðindablaðið

Leysasøla: 6,- kr.
65. árg.

sosialuvin

frælsi
javnaður
brøðralag

5 ferðir um vikuna

Nr.177 ★ fríggjadagur 18. september 1992

Týðandi fundur í
Havn 21. oktober:

**Bjóða
Bret-
landi
av!!!**

Um ein mánað fara føroyingar at bjóða bretum av - ikki í fótóliti - men í telvingini um ognarrættin til tann partin av undirgrundini, sum bretar er teirra. Samansetta føroysk-danska liðið fer á fundinum í Havn at leggja stóra áherðslu á at sannføra stóra granna okkara um, at miðlinjan er og eigur at verða verandi mark millum londini. Síða 15,16 og 17

FIFA GEVUR SMÁTJÓÐUM FÓTIN:

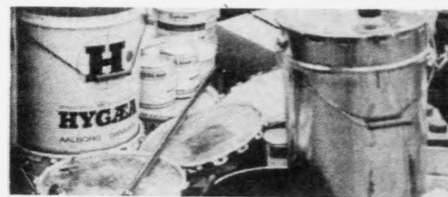
**Føroyar eru
lidnar við
EM og HM**

FÝRA SÍÐUR VIÐ ÍTRÓTTI

Sambært nýggjastu tíðindunum eru smátjóðir sum Føroyar, San Marino og aðrar lidnar í teimum stóru EM- og HM-undankappingunum. **SÍÐA 19**

**Heilsufrøðiliga Starvsstovan
um brennistøðirnar:**

**Dálka
ov illa**

-ábøtur fyri fleiri milliónir eru neyðugar, men ábøturnar kunnu tó útsetast nakað, um ruskið verður betri skilt. Enn er tó eingin orsök til panikk

Týðandi fundur í Havn 21. oktober:

Føroyar bjóða Bretlandi av!

Føroyingar fasthalda kravið um miðlinjuna sum mark millum Føroyar og Bretland og gera krav uppá stóra Rockall- og Hattonplatoíð, tí hetta er náttúrlig leingjan av føroyska landgrunninum. Hetta er greiða føroysk-danska kravið uppundir komandi samráðingar við bretar í Havn 21. oktober. Bretar hinumegin sýta fyri at góðtaka miðlinjuna sum mark. Teir krevja ístaðin eitt mark, sum liggur munandi nærri Føroyum. Eisini krevja teir ognarrættin til ein stóran part av Rockall-Hatton-háslættanum.

Fyri at fáa greiðu á hesum torgreidda máli hevur Sosialurin tosað við Árna Olafson, sum er við í føroysk-donsku sendinevndini.

Um umleið ein mánað verður ein sera týðandi fundur hildin í Havn. Tá kemur ein mannsterk bretsk samráðingarnemd til Føroya at hava fund við eina føroysk-danska nevnd um stóra stríðsmáíð, nevniliga ósemjuna um markið millum Føroyar og Bretland og rættin til havbotnin við Rockall og økið har nærhendis. Fundur er avtalaður í Havn 21. oktober. Hesin fundurin verður helst av-

gerandi fyri, hvussu víðari verður farið fram í málinum. Herfyri varð gjørd avtala millum Føroyar og Danmark um yvirteku av undirgrundini. Um hetta fer at fáa ávirkan á samráðingarnar við bretar er heilt óvíst, men bæði lögmaður og danski uttanríkisráðharrin hava úttalað, at avtalan ger so ikki samráðingarspøðuna verri, kanska nakað betri.

Óbindandi fundir higartil

Samráðingarnar millum bretar øðrumegin og danir og føroyingar hinumegin hava verið nú í nøkur ár. Men tað var ikki fyrr enn í 1990, tá bretar bóðu um fund, at veruliga gongd kom á samráðingarnar.

Eftir tí sum Sosialurin hevur skilt, so hevur talan higartil meira verið um óbindandi fundir millum partarnar heldur enn veru-

ligar samráðingar. Hesir fundir hava verið óbindandi fyri politiska valdið bæði í Føroyum og Bretlandi.

Men eftir 21. oktober er líkt til at farið verður undir meiri ítrókiligar og almennar samráðingar millum londini, og tá skal stóða so takast til, um møguleiki er at finna eina neyðsemju, sum báðir partar kunnu góðtaka ella um málið skal avgerast við ein altjóða rætt.

Árni Olafson: -Eg dugi ikki at síggja, at bretar skulu kunna koma til nakað úrslit við at spæla út við so órímuligum krøvum - ikki annað enn tað, at teir við hesum stygja mótpartin. Mynd Jan

Ein av luttakarunum í føroysk-donsku sendinevndini er Árna Olafson, serkønur í føroyskum málum í danska uttanrík-

isráðnum.

Hann sigur, at støðan hjá pørtunum hevur verið tann ikki at úttala seg um innihaldið í samráðingunum ella í hvussu er ikki um smálutir í samráðingunum. Men nú danski uttanríkisráðharrin herfyri greiddi fjølmiðlunum frá eiu nú bretska krøvunum, so eru hesi nú vorðin alment kend, og harvið er eisini hol sett á "tagnarskylduna"

Eitt av teimum nýggju bretska kortunum yvir umstríddu økini. Vit hava sjálvir tekið miðlinjuna millum Føroyar og Hetland, si pílir. Hon visir, hvussu lætt uppá bretar hava lagt út "boriblokkar" og í blokkinum, sum nevnist 204 síggja vit hvussu nær miðljuni amerikanska oljufelagið Amereda Hess hevur funnið eina risastóra oljkeldu. Hetta er sjálvandi medvirkandi til, at bretar nú vilja trýsta markið so langt vestur sum møguligt.

Orð Jan

Bretar gódtaka ikki miðlinju

Arni Olafson vátar, at bretar á seinasta fundinum settu rættiliga hørð krøv fram. Teir vilja ikki gódtaka sokallaða miðlinju-prinsippið, t.v.s. at miðlinjan millum Føroyar og Hetland skal vera markið millum londum.

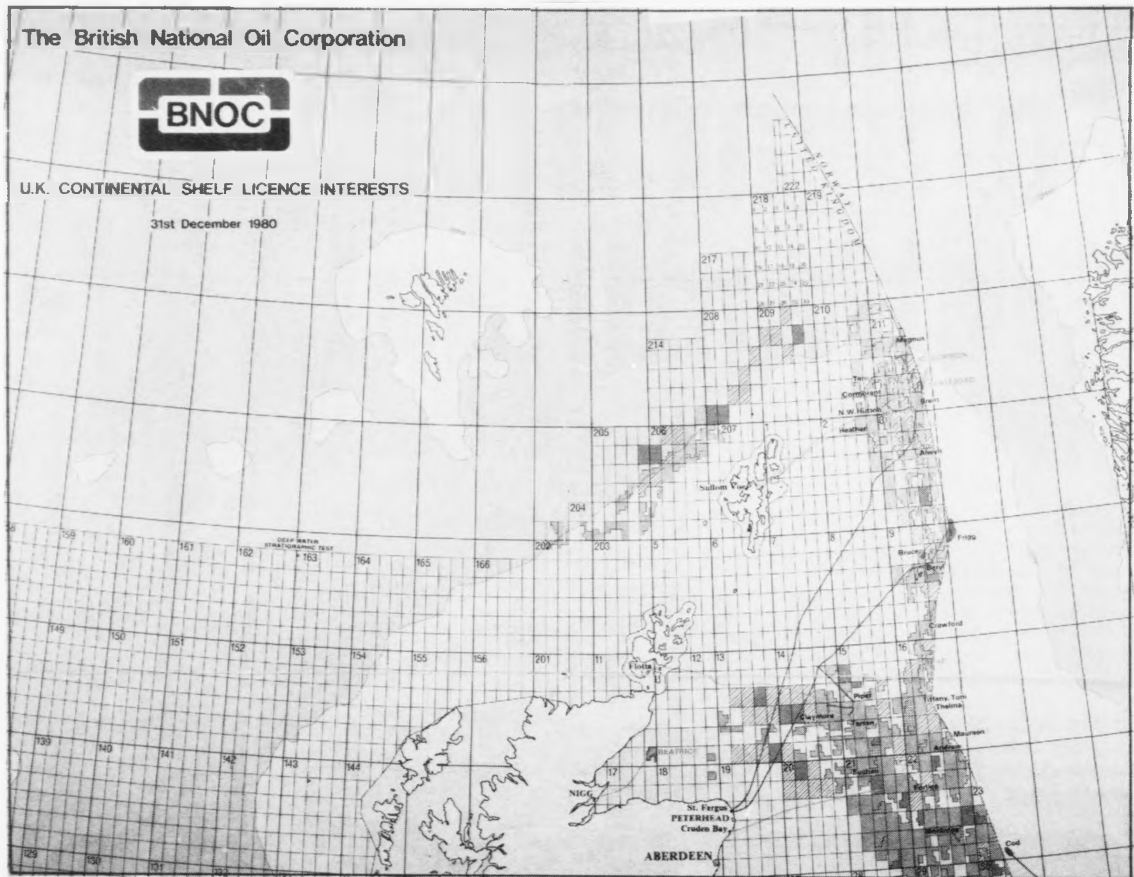
Teir vilja haratturimóti hava eitt mark, sum er munandi nærri Føroyum enn miðlinjan. Sum próvgrund fyri hesum krøvum brúka teir dømsúrskurðir í øðrum líknandi málum, har m.a. strandalondg heldur enn miðlinja hava verið avgerandi fyri dóm-in.

Hava góðtikid fiskimarkið

Men hava bretar ikki longu góðtikid miðlinjuna sum mark, tá teir hava góðtikid fiskimarkið millum londum. Arni Olafson:

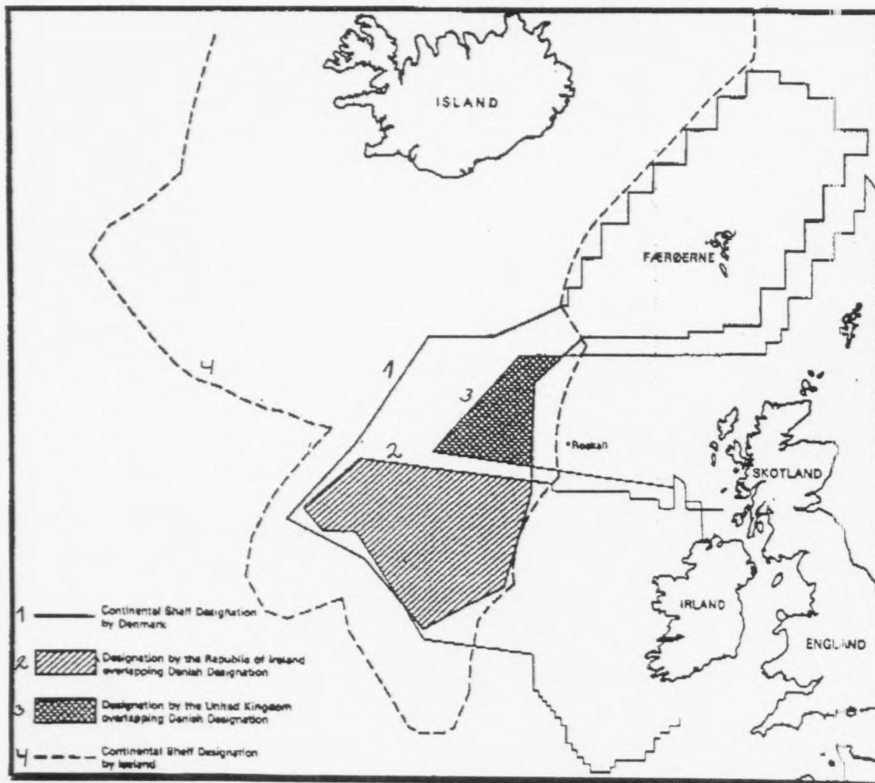
-Tað er føroysk uppfatan, at tað fyriliggur ein bindandi avtala frá desember 1976, um at fiskimarkið skal vera miðlinja og harvið galda fyri undirgrundina eisini.

Men til hetta siga bretar í dag, at fiskimarkið og landgrunnsmarkið ikki nýtast at fylgjast. Teir hava so eisini hug at draga í land og siga, at avtalan, sum á sinni varð gjørd um fiskimarkið bert var ein fyribils avtala - til ein

endalig avtala verður gjørd. Og tað er hesa avtalu, sum bretar nú

hetta kortið visir okkum, hvussu bretar hava býtt allan havbotnin kring Føroyar út í blokkar, sum so verða tullaðar teimum oljufølogum, ið gera kanningar. Vit síggja, hvussu nær hesir blokkar eru miðlinjuni við Føroyar og lýta vit longur suður og vestur. so síggja vit, at bretar eisini í altjóða øki, ið fleiri lond gera krav uppá, hava sungið út í kortið blokkar.

Hetta kortið visir okkum krøvini hjá Føroyum, Onglandi, Írlandi og Íslandi til stóra økið sunnan fyri. 1. er føroysk-danska kravið, 2. er írsku, 3 er bretska og 4 er íslenska. Svarta og gráa økið er har bretska og írsku kravið er tað sama sum føroysk-danska kravið

strongja á at fáa ígjøgnum.

Arni Olafson heldur tó ikki, at bretar kunnu smoyggja sær burtur úr tí avtaluni, og tí er hon ein partur av próvtílfarinum hjá føroysk-donsku sendinevndini.

Vinnan í Bretlandi strongir á

Hóast samráðingar hava verið við bretar um markið í fleiri ár, so var tað ikki fyrr enn á tí seinasta fundinum, at teir fyri fyrstu ferð rættiliga ítøkilig gjørdu síni krøv galdandi.

Vit spurdu Árna Olafson, um tað eru útlitini fyri at finna olju vestaru megin núgaldandi miðlinju - t.v.s. á tí økinum okkara megin, sum bretar gera krav uppá - sum er orsøkin til, at bretar nú eru famir at seta meira ítøkilig og hørð krøv!

-Tá samráðingarnar vórðu uppfurtíknar í 1990 var tað gjørt eftir bretska ynski, og eg haldi ein kann siga, at móti við hjá bretska fyrri at gera tað var, at vinnan í Bretlandi ynskir meiri greiðar linjur um, hvør cigur hvat.

Tað er torført fyri ikki at siga ómøguligt at fáa

nakað ítøkilig at vita um bretska krøvini til økið vestan fyri Hetlandsrennuna.

Naskir bretar

Men tað er so vordid greitt, serliga frá eini sending í føroyska sjónvarpinum um málið, at bretar royndu at sleppa undan at skula brúka miðlinju-prinsippið, men heldur taka spurningin um strandalondg og hvussu oyggjarnar liggja í mun til hvørja aðra inn í myndina.

Her hevur m.a. Suður-oyggin verið nevnd sum liggjandi so langt burtur frá Føroyum, at hon eigur ikki at telja fult til føroyskan fyrirum. Talan er um geometri og vinklar, har bretar royndu at sjóva síni áhugamál og sjónarmið saman.

Rockall-Hatton-háslættin

Men tað snýr seg sum heild um eitt rættiliga stórt og torført mál. Tað snýr seg ikki bara um markið millum Føroyar og Bretland, men ein stóur partur av ósemjuni er kravið frá fleiri londum, Bretlandi, Føroyum, Írlandi og Íslandi til alt tað ómetaliga stóra økið, sum vit vanlig

kalla Rockall- Hattonplatoið.

Og her seta føroyingar eins stór ella stórri krøv enn hini londini. Hyggur tú í eitt undirsjóvarkort, so siggja vit, at Rockall-Hattonplatoið meira visir seg at vera eitt franhald av føroyska landgrunninum heldur enn at hava nakað við Bretland ella Skotland at gera.

-Tað kunnu bretar ikki siggja burtur frá, tí veitin millum Rockallplatoið og Skotland er bæði djúp og breið men so er ein brúgv tvørturum, tann kendi Wyville Thomsen ryggurin, sum gongur frá Hebridunum og upp móti Føroya Banka, og hetta er sjálvandi nakað, sum bretar brúka, tá teir gera síni krøv galdandi, og í veruleikanum er tað grynri frá Hebridunum til Føroya Banka enn frá Føroya Banka til Suðuroynna. So botnvíðurskiptini eru ógvuliga ymisk og tiskil er tað eisini sera torført at koma til eina greiða og nátturliga niðurstøðu.

Leingjan av føroyska landgrunninum

Føroysku krøvini til alt økið á Rockall og Hattonplatinum, ið liggur uttanfyri føroyska 200 fjórðingamarkið, byggir á eina teori um, at hesin undirsjóvar háslætin er ein nátturlig leinging av tí føroyska landsgrunninum og ikki tí bretska. Men ta løtu, at ein viðgongur, ella tað verður staðfest, at Rockall-Hattonplatoið eisini er ein leinging av tí bretska landgrunninum, tá gongur hetta bretska krøvunum um, at talan er um ein felags landgrunn, á mæti, og tað vil siga ein landgrunn, sum skal býttast.

Bretar siga nevnliga, at alt økið: Føroyar, Rockall, Skotland er ein felags landgrunnur, og tá bæði Føroyar og Skotland eru á hesum landgrunni, so skulu vit bara finna eitt mark millum Føroyar og Bretland.

Jarðfrøðingar vita ikki nokk

Her koma jarðfrøðiligr spurningar nógv inn í myndina, og tað verður ikki minni trupult út frá tí sannroynd, at jarðarfrøðingarnir viðganga, at teir enn vita ov lítið um alt hetta økið. Tvs. at ein í veruleikanum kann koma út fyri, at nýggj kanningarúrslit stuðla henda partin og síðani hin ella skituviss báðar partar.

Jarðfrøðingar halda annars, at alt hetta økið er sera áhugaveri av reint vísindaligum orsökum, tí tað sigur nógv um um, hvussu havbotnurin og

londini hava ferðast, tvs. hvussu Atlantshavið bleiv til osfr.

Árni Olafson sigur, at føroyska samráðingarnevndin roynir at verja sjónarmiðið um, at miðlinjan er markið millum Føroyar og Bretland og haraftat at vísa á, at Rockall-Hattonplatoið er okkara og ikki teirra.

Árni Olafson heldur ikki, at yvirtøkan av undirgrundini broytir nógv í samráðingunum við bretar. Tó kann ein møguliga standa eitt sindur betri, nú vit sjálvir hava avgerðarrættin til undirgrundina.

-Men heldur tú ikki, at partur av orsökini til, at danir hava slakað fyri føroyskum krøvunum kann vera tann, at teir vilja geva okkum betri kort á hondina í samráðingunum við bretar?

-Tað er ivasamt. Men sjálvandi má tað hava okkurt at siga, at bretar, sum samráðast við okkum nú vita, at tað eru føroyingar sjálvir, sum eiga undirgrundina.

Vit og teir

Men heldur Árni Olafson ikki, at krøvini hjá bretum mótvægis einum litlum landi sum Føroyum eru ógvuliga órimulig og órættvis!

-Hetta er bert eitt av nógvum stöðum í heiminum, har bretar gera krøv síni galdandi, og tað er greitt, at teir, uttan at hugsa um, hvør mótparturin er, royna at fáa sum mest burtur úr sjálvir.

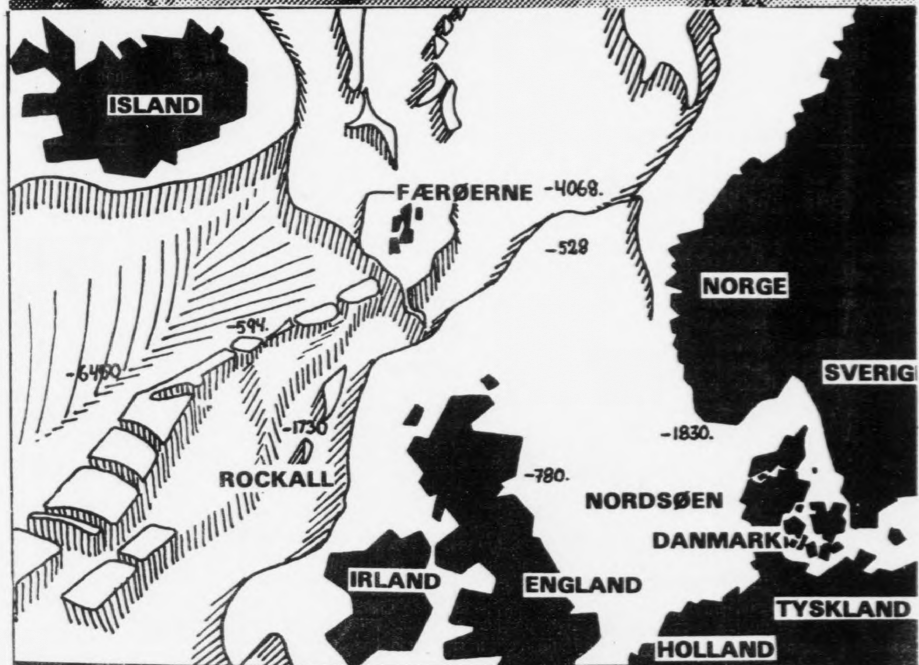
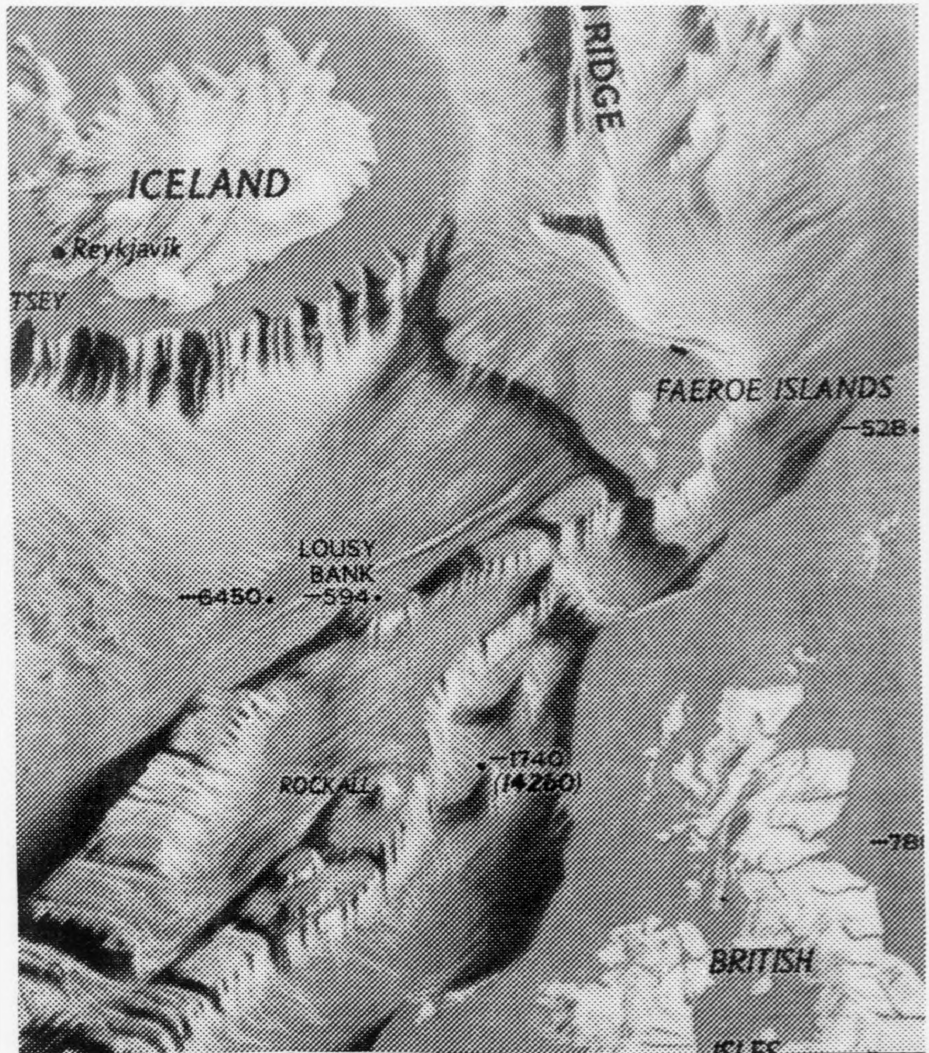
-Men er tað ikki lægið, at teir í sambandi við rættin til økið kring Falklandsøygjarnar brúka heilt onnur sjónarmið, en tey teir gera galdandi galdandi her í Atlantshavi, hóast umstøðurnar eru meirilíkar?

-Hatta er heilt vanligt. Nógv lond koma í ta støðu, at í einum máli brúka tey hesi argumentini og í einum øðrum heilt onnur. Hetta er brúkt og eisini víðurkent. Ein velur tey sjónarmiðini, sum gevur einum mest, og finnur so tey argument, sum stuðla hesi sjónarmið frægest.

-Nú situr tú í samráðingarnevndini, men skilur tú teir føroyingar, sum eru í øðini inn á bretar, tí teir seta slík krøv!

-Eg havi lagt merki til hasa reaktiónina. Men hetta er eitt øki, har allir royna at skava undir seg. Tað vit kalla órimuligt kalla teir rætt og rimuligt.

-Men eg dugi ikki at siggja, at bretar skulu koma til nakað úrslit við at spæla so órimuliga út - ikki annað enn at stýggja mótpartin sigur Árni Olafson at enda.

Hesi bæði kortini vísa okkum umstrídda økið, sum sjálvi jarðfrøðingar vita so lítið um. Tvs. at teimum enn lørva upplýsingar fyri m.a. at kunnu siga, um Rockalla og Hatton-háslætin er parur av føroyska landgrunninum, tí íslendska ella tí bretska ella at er ein felags landgrunnur. Vit siggja Wyville Thompson ryggin, sum gongur frá bretska megin Føroyar-Iletlandsveitini og yvir móti Føroya Banka. Tað er henda ryggin, sum bretar brúka fyri at prógva sín rætt til eitt nú Rockalløkið. Bretar vísa eisini á, at tað er grynri millum Hebridurnar og Føroya Banka og so Føroya Banka og Suðuroynna.